

VEJLEDNING

MARINARKÆOLOGISKE FORUNDERSØGELSER OG
TEKNISKE STANDARDER iht. MUSEUMSLOVEN

INDHOLD

Marinarkæologiske forundersøgelser generelt	3
1.1. Indledning og anvendelsesområde	3
1.2. Definition af begreber	4
1.3. Forundersøgelsens formål.....	5
1.4. Den marinarkæologiske forundersøgelse.....	6
1.5. Kompetencekrav ved forundersøgelser	7
1.6. Museets særlige ansvar	8
Arkivalisk kontrol.....	9
2.1. Formål.....	9
2.2. Principper	9
2.3. Metode.....	9
2.4. Resultater	9
Anomalier og risikoområder	11
3.1. Formål.....	11
3.2. Principper	11
3.3. Metode.....	11
3.4. Resultater	13
Sikkerhedszoner	14
4.1. Formål.....	14
4.2. Principper	14
4.3. Metode.....	14
Indberetning af fund og afrapportering	16
5.1. Formål.....	16
5.2. Metode.....	16
5.3. Statusrapport	17

Udgivet af
Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv, Fortidsminder & Verdensarv

Redaktion
Anders Jon Nielsen, Kasper Sparvath, Lehne Mailund Christensen og Morten Stenak, med
bidrag fra de marinarkæologiske museer

Forsidebillede
Vikingskibsmuseet

Publiceret januar 2025

1

MARINARKÆOLOGISKE FORUNDERSØGELSER GENERELT

1.1. INDLEDNING OG ANVENDELSESOMRÅDE

- 1.1.1. Denne vejledning finder anvendelse i forbindelse med miljøvurdering (VVM) af et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden, eller hvis Slots- og Kulturstyrelsen efter museumslovens § 29 g, stk. 4, har stillet krav om, at den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten skal udføre en marinarkæologisk forundersøgelse.
- 1.1.2. Vejledningen er henvendt til projektansvarlige, marinarkæologiske museer og førsteinstansmyndigheder.
- 1.1.3. Vejledning om marinarkæologiske forundersøgelser og tekniske standarder består af denne vejledning inklusiv bilag, som opdateres løbende.
- 1.1.4. Den projektansvarlige er til enhver tid ansvarlig for, at denne vejledning følges.
- 1.1.5. Den projektansvarlige vælger selv, hvem der udfører den marinarkæologiske forundersøgelse blandt museer eller andre, der lever op til vejledningens m. bilag tekniske og faglige standarder.
- 1.1.6. Ved krav om marinarkæologisk forundersøgelse efter § 29 g, stk. 4, skal Slots- og Kulturstyrelsen godkende projektbeskrivelse for den marinarkæologiske forundersøgelse, før denne kan igangsættes.
- 1.1.7. Vejledningen finder ikke anvendelse ved marinarkæologiske undersøgelser af beskyttede fortidsminder, der skal rekvireres ved museet som følge af et vilkår stillet i forbindelse med en dispensation efter museumslovens § 29 j, til at ændre et beskyttet fortidsminde eller vrage mv. på havbunden.
- 1.1.8. Reglerne om forundersøgelse efter beskyttede fortidsminder og vrage mv. gælder i territorialfarvandet og på kontinentalsoklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinjer, hvorfra bredden af det ydre territorialfarvand måles, jf. museumslovens § 29 g stk. 1.
- 1.1.9. Reglerne for vrage af skibe og skibsladning, der må antages at være gået tabt for mere end 100 år siden, gælder ligeledes i vandløb og søer, jf. museumslovens § 29 g, stk. 2.

HENVISNINGER

Forundersøgelsermetoderne og de tekniske standarder er nærmere beskrevet i bilaget

Find Slots- og Kulturstyrelsens vejledninger på slks.dk

Du finder reglerne i LBK nr 4 af 03/01/2023 og LBK nr 1017 af 07/07/2025

Find museumsloven mv. på retsinformation.dk

1.1.10. Reglerne om havbundens fortidsminder og marinarkæologi findes i Museumsloven LBK nr 1017 af 07/07/2025 og i Bekendtgørelse om arkæologisk virksomhed efter museumsloven m.v. BEK nr 1744 af 30/12/2024.

1.2. DEFINITION AF BEGREBER

1.2.1. Arkivalisk kontrol:

Skriftlig redegørelse for eksisterende kendskab til fortidsminder og vrage indenfor det berørte projektområde. Dette arbejde udføres af det ansvarshavende museum, jf. museumslovens § 23. Se kapitel 2.

1.2.2. Geoarkæologisk Analyse:

Indsamling og analyse af geoteknisk- og geofysisk data, som kan kvalificere en tolkning af projektarealets forhistoriske terræn, udpegnings af risikoarealer for stenalderaktivitet samt udpegnings af anomalier, der er eller kan formodes at være potentielle fortidsminder, vrage og vrage dele mv. Den geoarkæologiske analyse kan udføres som en indledende del af den marinarkæologiske forundersøgelse.

1.2.3. Besigtigelse:

Visuel inspektion og dokumentation af potentielle fortidsminder med dykker eller ROV, med minimal indgriben i fortidsminder. Besigtigelse kan udføres som en del af den marinarkæologiske forundersøgelse.

1.2.4. Forundersøgelse ved dyk eller med gravemaskine:

Forundersøgelse som i begrænset medfører omfang ændringer i tilstanden af havbunden. Dette arbejde udføres systematisk med henblik på at identificere, typebestemme og at afgrænse eventuelle fortidsminder, vrage mv., der måtte blive berørt af et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden.

1.2.5. Sonderende marinarkæologisk undersøgelse:

Marinarkæologisk undersøgelse med delvis indgriben i fortidsmindet, der har til formål at opkvalificere viden om det beskyttede objekt, samt at danne grundlag for budgetlægningen af en evt. egentlig marinarkæologisk undersøgelse. Dette arbejde udføres af det ansvarshavende museum på baggrund af en dispensation, jf. § 29 j, stk. 1, og er således ikke nærmere beskrevet i denne vejledning.

1.2.6. Marinarkæologisk undersøgelse:

Marinarkæologisk dykkerundersøgelse eller undersøgelse efter optagning af et fortidsminde eller vrage. Arbejdet har til formål at dokumentere fundet og at sikre al væsentlig kulturhistorisk viden og

genstande for eftertiden. Dette arbejde udføres af det ansvarshavende museum, på baggrund af en dispensation, jf. § 29 j, stk. 1.

1.2.7. Projektbeskrivelse:

En projektbeskrivelse beskriver og begrundet hvert trin af den marinarkæologiske forundersøgelse. Projektbeskrivelsen skal indeholde alle sagens grundelementer og data og skal kunne læses og forstås uafhængigt af andet materiale. Det er især vigtigt, at projektbeskrivelsen nøje beskriver og begrundet udpegninger samt arkæologiske metoder, som ønskes bragt i anvendelse.

1.2.8. Statusrapport:

Statusrapporten skal redegøre for forundersøgelsens resultater. I de tilfælde, hvor der er konstateret fortidsminder eller beskyttede vrag mv., skal statusrapporten indeholde forslag til sikkerhedszoner.

1.2.9. Beretning:

Beretningen er den detaljerede, faglige dokumentation, som skal sikre marinarkæologiske data for eftertiden.

1.3. FORUNDERSØGELSENS FORMÅL

1.3.1. Formålet med en marinarkæologisk forundersøgelse er på en passende måde at påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på kulturarven. Det skal med forundersøgelsen afklares, om der er beskyttede fortidsminder, herunder stenalderboplads, vrag af skibe, vragdele, skibsladninger eller kulturhistoriske genstande, der tilhører staten, på havbunden og derved give projektansvarlige mulighed for at tilpasse sit projekt, så det ikke påvirker beskyttede fortidsminder.

1.3.2. Hvis projektet ikke kan tilpasses skal forundersøgelsens oplysninger muliggøre, at Slots- og Kulturstyrelsen kan afgøre om et fortidsminde, vrag af et skib eller skibsladning mv. er beskyttet. Museumslovens § 29 g fastsætter, at alle fortidsminder, herunder vrag af skibe og skibsladninger på havbunden, der må antages at være gået tabt for mere end 100 år siden, er beskyttede.

1.3.3. Hvis projektet ikke kan tilpasses skal forundersøgelsens oplysninger muliggøre, at Slots- og Kulturstyrelsen kan beslutte, om et vrag af et skib eller et andet fartøj, der er gået tabt for mindre end 100 år siden skal beskyttes. Kulturministeren kan bestemme, at vrag af skibe og andre fartøjer, yngre end 100 år, skal være omfattet af beskyttelsen jf. museumslovens § 29 g stk. 3.

1.4. DEN MARINARKÆOLOGISKE FORUNDERSØGELSE

- 1.4.1. I valg af metode til forundersøgelse prioriteres den metode, eller den kombination af metoder, der i den konkrete sag på en passende måde kan påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på kulturarven.
- 1.4.2. Forundersøgelsen udføres trinvist, og der skal prioriteres anvendelse af ikke-destruktive fremgangsmåder og metoder. Principperne for, hvornår den enkelte metode skal anvendes fremgår af det pågældende bilag.
- 1.4.3. Der skal ikke forundersøges mere end hvad der er nødvendigt for at belyse projektets påvirkning af havbundens kulturarv, fortidsminder og vrag mv.
- 1.4.4. For mindre projekter, hvor en geoarkæologisk analyse ikke medfører en fordel eller besparelse for projektansvarlige, udføres det marinarkæologiske feltarbejde uden forudgående geoarkæologisk analyse.
- 1.4.5. Findes der under forundersøgelsen, anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden, spor af fortidsminder, herunder sejlspærringer og stenalderboplads mv., samt vrag af skibe eller skibsladninger (uanset fundets datering), skal arbejdet straks standse i det omfang det påvirker fortidsmindet eller vraget, og fundet anmeldes til Slots- og Kulturstyrelsen, jf. museumslovens §§ 28 og 29 h.
- 1.4.6. For større projekter kan forundersøgelsen indledningsvist suppleres med en geoarkæologisk analyse. Analysen har til hensigt at præcisere, begrænse eller undgå behovet for, at udføre marinarkæologisk feltarbejde, jf. bilag 5-7. Det marinarkæologiske feltarbejde udføres herefter for at bekræfte eller afkræfte, om projektområdet indeholder beskyttede fortidsminder såsom stenalderboplads, vrag af skibe eller skibsladninger mv.:

Bilag 1 vedrører geoarkæologisk analyse af det submarine stenalderlandskab, som benyttes til at udpege risikoområder på havbunden, hvor der kan være beskyttede fortidsminder.

Bilag 2 vedrører geoarkæologisk analyse til udpegning af anomalier på havbunden, som kan være beskyttede vrag af skibe eller andre fartøjer, skibsladninger, sejlspærringer eller maritime anlæg og konstruktioner mv.

Bilag 3 vedrører boreprøver, som benyttes som supplement til den geoarkæologiske analyse og kan bidrage til at afklare, om der er potentiale for bevarede kulturlag o.lign.

Bilag 4 vedrører overvågning af UXO, som benyttes til at sikre projektansvarlige mod utilsigtede skader på beskyttet kulturarv på havbunden.

Bilag 5 vedrører dykkerforundersøgelse af det submarine stenalderlandskab, som benyttes til at afklare om der er fortidsminder på et risikoareal jf. bilag. 1, hvis projektet ikke umiddelbart kan tilpasses.

Bilag 6 vedrører dykker- og ROV-besigtigelse af anomalier, som benyttes til at afklare om der er tale om beskyttede fortidsminder jf. bilag 2, hvis projektet ikke umiddelbart kan tilpasses.

Bilag 7 vedrører maskinel forundersøgelse, som kan benyttes hvis en dykkerforundersøgelse jf. bilag. 5 ikke er teknisk muligt.

- 1.4.7. Projektansvarlige skal senest i en afsluttende statusrapport fremlægge forundersøgelsens resultater for Slots- og Kulturstyrelsen. Med den afsluttende statusrapport skal det dokumenteres, om projektet vil have indvirkning på beskyttede fortidsminder så som stenalderboplads eller vrug af skibe og skibsladninger mv.
- 1.4.8. Hvis forundersøgelsen er fyldestgørende og udført efter de tekniske og faglige standarder, og det med forundersøgelsen er påvist, at projektet ikke vil påvirke beskyttede fortidsminder, kan Slots- og Kulturstyrelsen frigive arealet til det konkrete projekt.
- 1.4.9. Den marinarkæologiske felt forundersøgelse afsluttes med en beretning, der udarbejdes efter Slots- og Kulturstyrelsens retningslinjer for arkæologisk beretning. Se kapitel 5.
- 1.4.10. Al dokumentation og rådata skal på anmodning udleveres til Slots- og Kulturstyrelsen.
- 1.4.11. Af hensyn til de marinarkæologiske museers ansvarsvaretagelse, herunder tilsynet med standsningspligten, skal projektansvarlige orientere det ansvarshavende museum og Slots- og Kulturstyrelsen inden opstart af en marinarkæologisk forundersøgelse ved dyk eller med gravemaskine, hvor havbunden påvirkes. Projektansvarlige skal ligeledes orientere om ændringer i tidsplan mv.

1.5. KOMPETENCEKRAV VED FORUNDERSØGELSER

- 1.5.1. Projektansvarlige skal sikre, at forundersøgelsen inkl. afrapportering er udført af kvalificerede og kompetente eksperter. De konkrete kompetencekrav til de enkelte dele af forundersøgelsen fremgår af det pågældende bilag.
- 1.5.2. Øvrigt personale hvis primære opgaver vedrører håndtering af kulturarven, skal ligeledes have relevante uddannelsesmæssige kompetencer indenfor f.eks. arkæologi, historie, etnologi, konservator mv.

1.6. MUSEETS SÆRLIGE ANSVAR

- 1.6.1. Hvis projektansvarlige får dispensation til at ændre, flytte, helt eller delvist at fjerne et beskyttet fortidsminde på havbunden, vil Slots- og Kulturstyrelsen bl.a. stille vilkår om, at det ansvarlige marinarkæologiske museum udfører en marinarkæologisk undersøgelse. Marinarkæologiske undersøgelser udføres af alene af det ansvarshavende marinarkæologiske museum for projektansvarliges regning. Se Vejledning om marinarkæologiske undersøgelser.
- 1.6.2. Museet kan udbyde konsulentopgaver til projektansvarlige på lige vilkår med andre rådgivere.

2

ARKIVALSK KONTROL

2.1. FORMÅL

- 2.1.1. Formålet med arkivalsk kontrol er at afklare, om der er eksisterende kendskab til fortidsminder eller vrag indenfor et konkret areal, samt fagligt at begrunde en eventuel formodning om risiko for at påtræffe uregistrerede beskyttede fortidsminder på havbunden.

2.2. PRINCIPPER

- 2.2.1. Den arkivalske kontrol udføres vederlagsfrit af det ansvarshavende marinarkæologiske museum efter anmodning fra Slots- og Kulturstyrelsen, andre førsteinstansmyndigheder eller den projektansvarlige.

2.3. METODE

- 2.3.1. Ved arkivalsk kontrol skal der foretages en umiddelbar vurdering af, om der er høj eller lav risiko for tilstedeværelsen af uregistrerede beskyttede fortidsminder på arealet eller dele af arealet, samt om der er eksisterende kendskab til beskyttede fortidsminder på havbunden indenfor projektarealet.
- 2.3.2. Vurderingen sker efter opslag i Fund og Fortidsminder.
- 2.3.3. I vurderingen inddrages relevant data, herunder GIS data, tidligere analyser og undersøgelser i området og formodningsmodeller vedrørende submarine stenalderboplads, grave, udsmidslag, jagtstationer, fangstanlæg, produktionsområder, lumske rev, historiske søslag, forlis og søfart, pælespærringer, søkrig mv. Se også formodningsmodeller.

2.4. RESULTATER

- 2.4.1. Den arkivalske kontrol resulterer i en umiddelbar faglig vurdering af behovet for at udføre en marinarkæologisk forundersøgelse, for at afklare om der er beskyttede fortidsminder indenfor projektarealet.
- 2.4.2. Den arkivalske kontrol sammenfattes i ét samlet dokument, der sendes til Slots- og Kulturstyrelsen og andre rekvirenter.
- 2.4.3. Det ansvarshavende marinarkæologiske museum skal konkret vurdere om, Slots- og Kulturstyrelsen bør stille krav efter § 29 g, stk. 4 om, at den

ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten skal udføre en marinarkæologisk forundersøgelse.

- 2.4.4. Såfremt der allerede er kendte beskyttede fortidsminder på projektarealet, skal den arkivalske kontrol, efter vurdering af projektets påvirkningsområde og fortidsmindets karakter, omfatte forslag til konkrete sikkerhedszoner omkring fortidsminder og vrug mv. Se kapitel 4 om sikkerhedszoner.
- 2.4.5. Museet kan i den arkivalske kontrol komme med konkrete anbefalinger til hvordan et projekt kan tilpasses, så risikoen for at påtræffe beskyttet kulturarv minimeres.
- 2.4.6. Museet kan i den arkivalske kontrol komme med konkrete anbefalinger til en projektbeskrivelse for marinarkæologisk forundersøgelse, inklusiv eventuelle anbefalinger til en indledende geoarkæologisk analyse.

3

ANOMALIER OG RISIKOOMRÅDER

3.1. FORMÅL

- 3.1.1. Formålet med at udpege risikoområder på havbunden, samt at kategorisere anomalier på havbunden er at muliggøre etablering af sikkerhedszoner, jf. kapitel 4.
- 3.1.2. Udpegningerne skal i videst muligt omfang muliggøre realisering af anlægsarbejder på havbunden, uden at det påvirker eventuelle beskyttede fortidsminder, vrug af skibe eller skibsladninger mv.

3.2. PRINCIPPER

- 3.2.1. I udpegning af risikoområder lægges vægt på den forhistoriske landskabsudvikling og konkrete erfaringer fra det pågældende farvand.
- 3.2.2. I udpegningen af anomalier, udpeges afvigelse af havbunden, der kan formodes at rumme beskyttede vrug af skibe, skibsladninger, samt dele af sådanne vrug og genstande, som tilhører staten.

3.3. METODE

Forhistoriske kystpladser

- 3.3.1. Ved indikationer på druknede landskaber og velbevarede undersøiske palæolitiske, mesolitiske eller neolitiske kystlinjer, skal højrisikoområder identificeres med udgangspunkt i formodningsmodeller, herunder fiskepladsmodellen. Højrisikoområder indbefatter således undersøiske kystlinjer i varierende dybder. Fiskepladsmodellen fokuserer på sunde, vige og strømsteder mv. i det forhistoriske landskab, hvor de palæolitiske, mesolitiske og neolitiske kystkulturer havde deres bopladsområder og fiskeanlæg.
- 3.3.2. Udpegningerne af risikoområder skal forholde sig til, at der er forholdsvist god sandsynlighed for at lokalisere sådanne forhistoriske kystlokaliteter, hvorfor højrisikoområder udpeges på baggrund af bevarede kystlinjer og topografiske forhold der har egnet sig til fiskepladser, jf. fiskepladsmodellen.

- 3.3.3. Mellemlrisikoområder for forhistoriske kystpladser kan eksempelvis udpeges, hvor der er tvivl om placeringer og bevaringen af kystlinjer, og hvor de topografiske forhold ikke er helt så entydige som ved højrisikoområder.
- 3.3.4. I områder, hvor der erfaringsmæssigt er stor sandsynlighed for at finde stenalderbopladser, udpeges både mellem og højrisikoområder.
- 3.3.5. Hvis forhold taler for det, tages andre modeller i anvendelse.

Forhistoriske indlandspladser

- 3.3.6. Ved indikationer på velbevarede druknede landskaber og velbevarede undersøiske senpalæolitiske og mesolitiske landskaber, og ved velbevarede landskabskarakteristika, der på landjorden erfaringsmæssigt indikerer høj sandsynlighed for fund af indlandspladser, herunder senpalæolitiske og mesolitiske jægerkulturs bo-, jagt-, produktions- og slagtepladser mv., udpeges disse områder som mellem eller højrisikoområder.
- 3.3.7. Risikoområder kan eksempelvis være højdedrag med udsyn over landskabet eller tunneldale, hvor rensdyrflokke er blevet tvunget sammen på deres trækruter, samt steder i disse tunneldale, hvor dyr kan have været jaget og slagtet. Tilsvarende kan dødishuller og søer indikere mulighed for at finde levn efter f.eks. maglemosekulturens storvildtjægere og deres boliger. Ved oversvømmede søer og moser vil der desuden være mulighed for at identificere endnu ukendte typer af anlæg og konstruktioner.
- 3.3.8. I områder, hvor der erfaringsmæssigt er stor sandsynlighed for at finde stenalderbopladser, udpeges højrisikoområder.

Anomalier og vrag på havbunden

- 3.3.9. Menneskeskabte anomalier på havbunden, man made objects (MMO), kategoriseres med en angivelse fra 1 til 4.

Kategori 1 omfatter beskyttede vrag af skibe og skibsladninger, maritime anlæg og pælespærringer mv., som er beskyttet efter § 29 g, stk. 2 eller 3.

Kategori 2 omfatter anomalier, der er overvejende sandsynlighed for, er et beskyttet vrag af et skib, en skibsladning, maritime anlæg, pælespærringer mv. som er beskyttet efter § 29 g, stk. 2 eller 3. Anomalier i denne kategori kan være kulturhistoriske objekter i varierende størrelse, herunder objekter som formodes at være nødvendige for at holde et skib flydende, f.eks. en række spanter.

Kategori 3 omfatter andre menneskeskabte objekter der formodes at være enkeltliggende dele fra sådanne vrage eller genstande, som tilhører staten. Anomalier i denne kategori er som udgangspunkt kulturhistoriske objekter af begrænset størrelse, herunder objekter, som kan være gået tabt, uden at et skib er forlist, f.eks. et anker, en enkelt kanon, en mast o.lign.

Kategori 4 omfatter menneskeskabte objekter, som formodes ikke at være af kulturhistorisk betydning.

3.4. RESULTATER

- 3.4.1. Der skal foretages en konkret og begrundet marinarkæologisk tolkning af forhistoriske landskaber og anomalier og vrage på havbunden.
- 3.4.2. Inddelingen af havbunden i risikoområder og kategoriseringen af anomalier skal blandt andet resultere i etablering af sikkerhedszoner, jf. kapitel 4.

4

SIKKERHEDSZONER

4.1. FORMÅL

- 4.1.1. En sikkerhedszone skal gøre det muligt for projektansvarlig at tilpasse projektet, så det ikke påvirker fortidsminder eller vrage, hvorved udgifterne til marinarkæologisk feltarbejde kan begrænses.
- 4.1.2. Sikkerhedszonen er ikke en permanent beskyttelse, men en midlertidig respektafstand mellem det konkrete projekts påvirkningszone, inkl. ankerplan, og den pågældende kulturarv på havbunden.

4.2. PRINCIPPER

- 4.2.1. Projektansvarlige udpeger sikkerhedszoner omkring erkendte fortidsminder og vrage, samt anomalier af kategori 1, 2 og 3, eller et mellem- eller højrisikoområde af havbunden med velbevaret forhistorisk landskab. Se Kategorier og risikoområder i bilag 1 og 2.
- 4.2.2. Hvis projektansvarlige kan dokumentere, at fortidsmindet eller vraget ikke vil blive påvirket, kan Slots- og Kulturstyrelsen tage konkret stilling og eventuelt fastsætte en reduceret sikkerhedszone.
- 4.2.3. Ved reducerede sikkerhedszoner kan Slots- og Kulturstyrelsen beslutte, at projektansvarlige skal sikre fortidsmindet ved tildækning el.lign. afværgeforanstaltninger.
- 4.2.4. Henvendelsen til Slots- og Kulturstyrelsen sker ved fremsendelse af en statusrapport, der kort fremlægger data og projektansvarliges overvejelser angående det konkrete fortidsminde eller vrage.

4.3. METODE

- 4.3.1. Projektansvarlige skal, både horisontalt og vertikalt, konkret vurdere udstrækningen af påvirkningen (påvirkningszonen) af projektet på havbunden og dermed på kulturarven.
- 4.3.2. Horisontale sikkerhedszoner måles fra fortidsmindets, vragets eller anomaliens yderste erkendte kant eller den yderste erkendte vragdel.

Erkendte og formodede beskyttede fortidsminder og vrug, jf. bilag 2

- 4.3.3. Ved erkendte beskyttede fortidsminder fra stenalderen, skal fortidsmindet tillægges en sikkerhedszone 200 meter, målt fra fortidsmindets yderste erkendte udbredelse. Projektets påvirkningszone, inkl. ankerplan skal respektere sikkerhedszonen.
- 4.3.4. Ved erkendte beskyttede vrug af skibe og skibsladninger (anomalier af kategori 1) samt maritime anlæg, sejlspærringer mv. og anomalier der med overvejende sandsynlighed er et beskyttet fortidsminde (anomalier af kategori 2), skal tillægges en sikkerhedszone på 200 meter, målt fra fortidsmindets yderste erkendte kant. Projektets påvirkningszone, inkl. ankerplan skal respektere sikkerhedszonen.
- 4.3.5. Anomalier af kategori 3 tillægges en sikkerhedszone på 10 meter fra yderste erkendte kant. Projektets påvirkningszone, inkl. ankerplan skal respektere sikkerhedszonen.

Mellem- og højrisikoområder, jf. bilag 1

- 4.3.6. Ved kabeltraceer skal som minimum anvendes en standard horisontal sikkerhedszone på 20 meter på hver side af bygherres konkrete estimerede påvirkningszone, inkl. ankerplan mv. samt en vertikal sikkerhedszone på 0,5 meter udover den estimerede påvirkningszone.
- 4.3.7. Ved indvinding af råstoffer ved sugning eller gravning i havbunden skal anvendes en standardsikkerhedszone på 200 meter fra yderkanten af indvindingsområdets påvirkningszone, inkl. ankerplan. samt en vertikal sikkerhedszone på 1 meter udover den estimerede påvirkningszone.
- 4.3.8. Ved uddybning (f.eks. havne og sejltreder) skal projektansvarlige forholde sig konkret til dybde, sediment- og strømforhold mv. og estimere både den umiddelbare og den langsigtede påvirkning på havbunden og kulturarven som følge af erosion på grund af projektet.
- 4.3.9. Der er ikke krav om sikkerhedszoner ved anomalier af kategori 4 eller forhistoriske landskaber kategoriseret som værende af lav risiko for at rumme beskyttede fortidsminder jf. bilag 1. Hvis projektansvarlige mod forventning efterfølgende påtræffer fortidsminder eller vrug mv. skal arbejdet standses i det omfang det berører fundet, og fundet anmeldes til Slot- og Kulturstyrelsen.

5

INDBERETNING AF FUND OG AFRAPPORTERING

5.1. FORMÅL

5.1.1. Projektansvarlige skal indberette fund og fundsteder til Slots- og Kulturstyrelsen. Herunder udførlig beskrivelse af fundomstændigheder. Slots- og Kulturstyrelsen registrerer efterfølgende lokaliteten i det centrale register Fund og Fortidsminder. Fundanmeldelse sker via blanketten på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside.

5.2. METODE

5.2.1. Fundanmeldelse sker via blanketten på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside.

5.2.2. Ved indberetningen skal fundets præcise koordinat, type, karakter, dimensioner, dybde, orientering, bevaringstilstand, anslåede datering oplyses. Foto- eller videodokumentation vedhæftes fundanmeldelsen.

5.2.3. Hvis det ansvarshavende marinarkæologiske museum står for forundersøgelsen, indberetter museet ligeledes direkte til det centrale register Fund og Fortidsminder, jf. den gældende vejledning for minimumsregistrering.

5.2.4. Indberetningen skal omfatte eventuelle vrage af fartøjer der er yngre end 100 år, med henblik på at Slots- og Kulturstyrelsen kan beslutte, om et vrage, der yngre end 100 år, skal være beskyttet efter museumslovens § 29 g stk. 3.

5.2.5. Efter en marinarkæologisk forundersøgelse, der omfatter feltarbejde som medfører indgreb i havbunden, skal projektansvarlige ud over statusrapporten bekoste udarbejdelsen af en beretning efter Slots- og Kulturstyrelsens retningslinjer, som uploades til lokaliteten i Fund og Fortidsminder. Beretningsvejledningen findes på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside.

5.2.6. Fund og anden dokumentation fra marinarkæologiske forundersøgelser, som udføres af projektansvarlige i forbindelse med en VVM eller som følge af et krav, jf. § 29 g, stk. 4, skal vederlagsfrit udleveres til det ansvarlige marinarkæologiske museum. Pakkevejledning og kravspecifikationer for forundersøgelserdata skal indhentes fra det ansvarshavende museum.

5.3. STATUSRAPPORT

- 5.3.1. Projektansvarlige skal benytte statusrapportblanketten på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside.
- 5.3.2. Projektansvarlige skal senest i en afsluttende statusrapport fremlægge forundersøgelsens resultater for Slots- og Kulturstyrelsen. Med den afsluttende statusrapport skal det dokumenteres, om projektet vil have indvirkning på beskyttede fortidsminder eller vrag mv.
- 5.3.3. Inden anlægsarbejdet påbegyndes skal statusrapporten godkendes af Slots- og Kulturstyrelsen. I den forbindelse vurderer styrelsen, om det marinarkæologisk arbejde er afsluttet, og resultaterne af forundersøgelsen er fyldestgørende.
- 5.3.4. I tvivlstilfælde kan Slots- og Kulturstyrelsen tage konkret stilling til, om det er nødvendigt at besigtige en anomali af Kategori 1, 2 eller 3, for at vurdere den konkrete indvirkning på det beskyttede fortidsminde og for at vurdere om sikkerzonen kan reduceres. Henvendelsen sker ved fremsendelse af en statusrapport, der kort fremlægger data og projektansvarliges overvejelser angående den konkrete anomali.
- 5.3.5. Hvis Slots- og Kulturstyrelsen godkender, at bygherre anvender en reduceret sikkerhedszone kan Slots- og Kulturstyrelsen f.eks. stille krav om, at projektansvarlige sikrer fortidsmindet ved tildækning el.lign. Henvendelsen til styrelsen sker ved fremsendelse af en statusrapport, der kort fremlægger data og projektansvarliges overvejelser angående det konkrete fortidsminde eller vrag.

VEJLEDNING

Marinarkæologiske forundersøgelser og tekniske standarder
Januar 2026, version 1

Publikationen er udarbejdet af Fortidsminder & Verdensarv, Center for Kulturarv i Slots- og Kulturstyrelsen
Kontakt: cfk@slks.dk